
Na Pedagogické fakultě UK zabili dvě mouchy jednou ranou

Pražská pedagogická fakulta před časem provedla anketu v celé své akademické obci, tedy i mezi vlastními studenty. Šlo o to zjistit, jak nejlépe naplnit obsah nových akreditací, jež začnou platit od přespříštího akademického roku. Jedna z klíčových otázek zněla, zdali se v rámci studia učitelství plně nevrátit k modelu nestrukturovaného pětiletého magisterského studia. Na vedení fakulty, v jejímž čele stojí děkanka RADKA WILDOVÁ, pak bylo, aby co nejlépe rozhodlo.

* Co stálo v pozadí vašeho rozhodování?

Jak na základě názoru většiny studentů, tak podle výsledků hlasování v kolegiu děkana i v koncepční skupině, která se danou problematikou zabývala, byl výsledek takový, že jsme se rozhodli dál pokračovat ve strukturovaném modelu studia, vyjma studia pro první stupeň základní školy, které bylo integrované vždy. K žádné zásadní restrukturalizaci tedy nedochází.

* Jaké důvody vás k tomuto rozhodnutí vedly?

Studenti označili strukturované studium za model, který je pro ně daleko více otevřený než integrovaný způsob, a to jak pro jejich další vzdělávací příležitosti (studium na jiné domácí fakultě nebo v zahraničí), tak i kvůli řešení různých osobních situací.

* Takže se učitelé podřídili svým klientům, protože zpočátku to vypadalo tak, že vaši pedagogové by spíše uvítali návrat k nestrukturovanému studiu...

Takto bych to přímo nefekla, protože naši učitelé během této otevřené debaty zvažili také další hlediska, na jejichž základě se nakonec většina z nich přiklonila k zachování stávajícího modelu. Velkou roli zde totiž hrají i ekonomické důvody. Pokud by naše fakulta byla jedinou pedagogickou fakultou vzdělávající budoucí učitele, respektive vůbec fakultou mající nestrukturované studium učitelství, mohlo by se stát, že zájemci o toto studium by mohli začít upřednostňovat ostatní fakulty připravující učitele. Navíc bychom se dostali do velice komplikovaných organizačních problémů.

* Na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové ale nedělené studium i pro druhý stupeň částečně již opět mají.

Ano, jde ale jen o několik studijních programů. Navíc každá pedagogická fakulta musí vycházet ze specifík na dané univerzitě. U nás, na Univerzitě Karlově, jsme při přípravě učitelů velmi otevření mezifakultní spolupráci. A protože nad veškerou pochybnost víme, že žádná z těchto dalších fakult připravujících učitele od modelu strukturovaného studia ustupovat nehodlá, nebylo by možné, abychom ve spolupráci s těmito fakultami své studijní programy nadále otevírali.

* A proč by to nebylo možné? Jde čistě jen o technický problém? Vždyť co by bránilo další spolupráci mezi vašimi fakultami, byť by v jednom případě šlo o nedělené studium a v těch dalších pak o studium strukturované? Diplom přece vaši studenti dostávají jen od vás.

Brání tomu nejen organizační důvody, ale i legislativa. Není možné, aby jeden integrovaný obor, který by posluchač studoval u nás, zároveň kombinoval se strukturovaným oborem třeba na Přírodovědecké fakultě UK. Konkrétně jde například o kombinaci dějepisu, který se přednáší na naší fakultě, kde by tedy byl hypoteticky integrovaný, a zeměpisu na Přírodovědecké fakultě, kde by zůstal strukturovaný. Student by se tak musel řídit i dvěma zkušebními řády. Ty se ale naopak snažíme v rámci univerzity integrovat. Jinak řečeno, nemohli bychom provázat své akreditované programy s fakultou, jež je má postavené na odlišném organizačním, ale i časovém základě. A protože naše studium je v takovémto případě akreditováno jako dvouoborové, student, který by skončil nejdříve jen s jedním oborem, by vlastně byl nekvalifikovaný. Takže pokud jde o zvolený příklad, my absolventovi uznáváme pedagogickou-psychologickou část a obor dějepis, kolegové z přírodovědy, byť jde o našeho studenta, mu zase uznávají obor zeměpis. Jediným řešením

by pak mohlo být jen to, že by se muselo jednat o zcela samostatné obory. To by ale bylo pro studenty velice náročné a nepraktické.

* Přesto od mnoha akademických pracovníků z řady pedagogických fakult stále slyším, že současný model strukturovaného studia je pro učitelství nevyhovující a že bylo chybou, když se vám nepodařilo uhájit stejné podmínky struktury jako mají lékaři a právníci. Proč se tedy nesemknete a nevyvinete na stát odpovídající tlak, aby vám tento pro vás optimální prostor zajistil?

Kdyby ministerstvo školství nařídilo všem, aby učitelská příprava byla nestrukturovaná, skončilo by to tak, že na většině pedagogických fakult by došlo ke značnému úbytku studentů a tyto fakulty by pak byly ekonomicky zcela destabilizovány. (I když v našem případě by k tomu zřejmě nedošlo, protože v navazujícím magisterském studiu máme průměrně trojnásobek zájemců, než představuje naše kapacita.)

* Nicméně vím, že i když vaše fakulta zůstává u strukturovaného modelu, k nějakým podstatným organizačním změnám přesto dojí má.

Nový model jsme vytvořili tak, že učitelská příprava, tedy i její profesní složka (pedagogika, psychologie a odborná praxe) bude integrována už i do bakalářských studijních programů. To znamená, že profesní příprava se ze stávajících dvou let navazujícího magisterského studia částečně přesunula i do prvních tří let studia bakalářského. Stejně jako u integrovaného studia by tedy mělo jít o postupný proces přípravy budoucího učitele. Také některé oborové didaktiky jsme cíleně zařadili už do bakalářského stupně. Lidově řečeno, jsme tak vlastně do značné míry zabili dvě mouchy jednou ranou.

* Ovšem z logiky věci plyne, že se tak muselo stát na úkor jiných předmětů v bakalářském studiu. Které z nich to postihlo? Kromě analýzy organizace studia jsme při přípravě budoucí akreditace velmi důkladně vyhodnocovali to, co budoucí učitel opravdu potřebuje. Výsledkem je, že univerzitní základ jsme do značné míry integrovali do takzvaných doporučených volitelných předmětů. Tento základ, jako průprava ve filozofickém myšlení, historický přehled nebo IT dovednosti může student získat i na jiných fakultách. Dále jsme v některých předmětech upravili proporce mezi počty hodin a kredity. A naopak v navazujícím magisterském studiu jsme zase oborovou složku posílili.

* Jak se tyto změny dotkly odborných praxí?

Praxe jsme rozšířili tak, že budou řízené a stupňované, to znamená už od prvního ročníku bakalářského studia. V navazujícím magisterském studiu pak praxe i nadále zůstávají stejně dominantní, jako je tomu nyní. Devadesát procent hodin těchto praxí budou praxe řízené s reflektivními semináři. Ve zbylých deseti procentech si budou moci studenti vybrat, zda je absolují také v řízené formě, nebo v individuální. Velký důraz, a to už od bakalářského stupně je kladen také na to, aby posluchač měl kontakt s různými typy škol. Cíleně. To znamená, aby to nebyla jen náhoda, když student navštíví tu nebo onu školu.

* Nevím, kolik absolventů bakalářských studijních programů z jiných fakult u vás pokračuje v navazujícím magisterském studiu, ale pokud se podstatná část učitelských kompetencí přesune do bakaláře, nebude tato kompatibilita narušena? V našem magisterském studiu máme více než čtvrtinu posluchačů, kteří přicházejí z jiných fakult. K dispozici jim budou různé individuální možnosti, včetně vyrovnávacích kurzů, takže cesta bakalářů z ostatních fakult do našich magisterských studijních programů zůstane i nadále otevřená.

* A neobáváte se, že se tato dobře míněná snaha obrátí nakonec proti vám? Když zůstaneme u těch lidových úsloví, tak jste se přizpůsobili v duchu toho, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Ale co když ti, kteří se dlouhodobě snaží o to pojímat bakalářský stupeň jako dostatečnou kvalifikaci pro výuku, řeknou: Vidíte? V Praze to jde!

Ne, toho se neobáváme. Novou akreditaci jsme totiž připravovali i s vědomím tohoto možného rizika. Takže náš budoucí bakalář bude sice mít více profesních kompetencí, ale půjde jen o základy. Absolvent takového programu proto ani nadále nebude kompetentní řídit vyučovací proces. A zvláště ne v rámci připravovaného kariérního systému. Nicméně riziko nevhodného politického rozhodnutí, na něž upozorňujete, tady bude vždy. Ovšem snažili jsme se ho minimalizovat. Lépe už to udělat neumíme.

* A kdybyste měli více peněz, dokázali byste připravit ještě kvalitnější studijní programy?

To jistě! I tento nový model bude dražší než stávající, ale stále ještě na hraně toho, co si můžeme v našich současných ekonomických podmínkách dovolit. Kdybychom však měli finančních prostředků více, mohli bychom například didaktiku učit po patnácti studentech, což by bylo optimální. Nyní? Zcela nereálné!

* Otázkou je, jestli váš nový model může nějak přispět i k tomu, aby více absolventů učitelství šlo do škol.

Pokud jde o naši fakultu, velká část (zhruba sedmdesát procent) našich magistrů jde rovnou učit. Problém je ale jinde: Kde jsou za dva roky? Pryč! A proč odcházejí? V drtivé většině případů z finančních důvodů.

* No a nebylo by tedy tentokrát na místě, abyste se jako pedagogické fakulty, byť jinak jste přirozeně konkurenty, spojily a vyvinuly na stát tlak za účelem zlepšení vašich finančních podmínek?

O to se snažíme neustále: V Asociaci děkanů pedagogických fakult máme vnitřní pracovní skupinu, jež se tím zabývá. Lobujeme v parlamentu. Já jsem v týmu poradců ministryně školství. A několikrát jsme s ní již i jednali. Paní ministryně slíbila, že ve střednědobém výhledu bude pro nás finance navíc požadovat. Na obranu ministerstva musím ale říci, že poslední tři roky alespoň dostáváme extra peníze pro učitelskou přípravu ze zvláštního fondu, a to podle počtu posluchačů ve studijních programech učitelství. Tyto finance jsou určeny ke kompenzaci zvýšených nákladů na zavádění například alternativních způsobů výuky nebo na odborné praxe. To se podařilo hlavně díky snaze Jindřicha Fryče, který v té době byl 1. náměstkem ministra školství. Každý rok ale musíme podat novou žádost a napsat další projekt. Systémové řešení zde proto stále chybí.